

فرصتی برای مرور نشریات کودک و نوجوان

(گفت و گو با دبیر جشنواره مطبوعات کانون)

داوری و جوایز نیست. اگر دست من بود، حتی این بخش را کم رنگ تر می کردم و اصل جشنواره را به بخش های دیگر اختصاص می دادم. علتش هم این است که جشنواره باید هدفی را دنبال کند و مهم ترین هدف می تواند کمک کردن به مطالعه این مطبوعات از طرف کودکان و نوجوانان باشد. یعنی بعد از برگزاری این جشنواره باید اوضاع مطبوعات کودک و نوجوان و ارتباطشان با خوانندگان فرق کرده باشد. در واقع این جشنواره، بهانه ای برای بررسی و مرور نشریات کودک و نوجوان است که حاصلش در بیانیه ها و تحلیل های داوران انعکاس می یابد. اتفاق دیگری که در این جشنواره می افتد، تشویق روزنامه نگاران و نویسندگانی است که جایزه می گیرند؛ اگرچه جوایز در این بخش خیلی چشمگیر نیستند؛ نه از نظر حرفه ای و نه از نظر انگیزه های مالی. به همین دلیل امسال سعی کردیم بخش های غیر مسابقه را تقویت کنیم.

● همان طور که اشاره کردید، در جشنواره امسال شاهد فعالیت های تازه ای در قالب میزگرد، برگزاری جشن خبرنگاران افتخاری و... بودیم. درباره بخش های غیر مسابقه جشنواره صحبت کنید.

— در حاشیه جشنواره نشست های تخصصی از طرف نشریاتی مثل دو چرخه، سروش کودکان، مجله کودک، مجله شهر زاد، کودک مسلمان بلوچ، مجلات رشد و خبرگزاری ایبنا برگزار شد. یک نشست هم خود جشنواره با موضوع جایگاه خبرهای مربوط به کودکان در خبرگزاری ها برگزار کرد. یک سمینار یک روزه هم داشتیم با عنوان همایش علمی بررسی مسائل مطبوعات کودکان و نوجوانان که با همکاری دفتر مطالعات و تحقیقات رسانه های وزارت ارشاد برپا شد و نزدیک به نود نفر در آن شرکت کردند و در پایان گواهینامه علمی دریافت داشتند. در این همایش سه پنل و دو پایان نامه مربوط به مطبوعات کودک ارائه شد. (همین جا داخل پرانتز بگویم که استقبال از این همایش به ترتیب از طرف مربیان کانون، دانشجویان روزنامه نگاری و سپس روزنامه نگاران انجام گرفت. یعنی هنوز خود روزنامه نگاران نیازی به آموزش های تکمیلی احساس نمی کنند). جشن سی سالگی مجله کودک مسلمان بلوچ نیز یکی دیگر از برنامه ها بود. بعضی از نشریات نیز خودشان برنامه هایی داشتند مثل نشریه دو چرخه که بولتن روزانه منتشر کرد و تارنمای شهر زاد که

امسال بعد از سال ها شاهد انتخاب چهره ای تازه به دبیری جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان کانون پرورش فکری کودکان و نوجوان بودیم: سیدعلی کاشفی خوانساری. به نظر می رسد حضور کاشفی در این جایگاه با توجه به سوابق و آشنایی اش با قالب های مطبوعاتی می تواند زمینه ساز تغییرات مثبتی در کار بررسی آثار، همفکری با مطبوعات و شکل برگزاری جشنواره باشد. در این گفت و گو سعی کرده ایم نگاهی به رویدادهای تازه جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان امسال بیندازیم و سؤالاتی را که در دوره های پیش کمتر پاسخگویی می یافت، از دبیر جشنواره نهم بپرسیم.

● چرا رشته خبر همیشه در داوری جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان نادیده گرفته می شود؟

— امسال این رشته توسط داوران بررسی شده، ولی نظر داوران این بود که خبر تولیدی کاملاً مناسب که ویژگی های اثر برگزیده را داشته باشد، به چشمشان نخورده و خبرهای چاپ شده را بیشتر برگرفته از منابع اینترنتی یافته اند که حداکثر جهت تکمیلشان یک تلفن زده شده. گذشته از عدم توجه به اصول خبری در خیلی از آثار، خلاقیت خبری و خبرسازی در خبرها دیده نشد. حالا ممکن است این نظر درست یا اشتباه باشد.

● ظاهراً دست اندرکاران و داوران مطبوعات کودک و نوجوان میانه چندان خوبی با خبر ندارند. نظر شما درباره این قالب و امکان استفاده از آن در مطبوعات کودک و نوجوان چیست؟

— به اعتقاد من خبر خیلی مهم است. می توان خبر مناسبی پیدا کرد که حتی در ماهنامه هم تازه و قابل استفاده باشد. البته به نظرم باید روی مبانی نظری خبر در این گروه سنی بیشتر کار شود تا شاید به ارزش ها و عناصری برسیم که آن را از خبر بزرگسال متفاوت و خاص کودک و نوجوان می کند.

● امسال نهمین دوره جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان کانون برگزار شد. برگزاری این جشنواره چه فواید و دستاوردهایی می تواند داشته باشد؟

— جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان محدود به بخش رقابت،

نظرسنجی از بچه‌ها انجام داد. در بخش جنبی هم نمایشگاه کتاب بود و چند خبرگزاری مثل ایبنا و پانا و... غرفه داشتند. برای اولین بار در این جشنواره جشن نو قلمان را برگزار کردیم که جشن روزنامه‌نگاران نوجوان بود و در آن از بیست و یک نوجوان برگزیده، چهل داور انتخاب‌کنندهٔ نشریهٔ برتر و صد خبرنگار افتخاری نشریات مختلف تقدیر شد.

● **امسال برخلاف دوره‌های گذشته جشنوارهٔ مطبوعات کودک و نوجوان، روال منظمی در بررسی آثار دیده شد و حتی اسامی داوران اعلام شد. لطفاً به طور خلاصه دربارهٔ مراحل جمع‌آوری، بررسی و داوری آثار توضیح دهید.**

— سنت این جشنواره بیشتر مبتنی بر ارتباط با نشریات بوده تا ارتباط با روزنامه‌نگاران. به همین دلیل با نشریات این حوزه نامه‌نگاری شد و از آن‌ها خواسته شد نشریاتشان را برای بررسی بفرستند. البته در این بین نشریاتی هم بودند که آثارشان را نفرستادند و تمایلی به بررسی آثارشان نداشتند؛ یکی مجلات دوست بود که دلیل خاصی برای نفرستادن مجله ذکر نکردند و نشریهٔ **عروسک سخنگو** هم به خاطر اعتراض به داوری جشنواره‌های قبل در جشنواره شرکت نکرد.

در این دورهٔ جشنواره، تغییراتی در شیوهٔ داوری‌ها صورت گرفت. پیش از این هجده رشته در بررسی‌ها وجود داشت که حتی نیمی از قالب‌های مطبوعاتی را هم پوشش نمی‌داد. ما هم اگر می‌خواستیم رشته‌های جدیدی تعریف کنیم، هم زحمت و هزینهٔ بیشتری می‌برد و هم ارزش جویز و شکل اطلاع‌رسانی‌شان تحت تأثیر قرار می‌گرفت. بنابراین آثار را در چهار دستهٔ کلی آثار روزنامه‌نگاران، آثار هنری، آثار ادبی و آثار مخاطبان گنجانیدیم و البته اعتقادمان این است که هیچ‌گوشه‌ای از مطبوعات خارج از این چهار حوزه نیست. بعد این آثار به سرپرستی خانم پدram و چند روزنامه‌نگار دسته‌بندی و در دو مرحلهٔ مقدماتی و نهایی داوری شد. داوران هم به پیشنهاد خود نشریات انتخاب شدند. البته متأسفانه اجماع بین پیشنهادشدگان پایین بود و تقریباً همه همکاران خود را معرفی کرده بودند. در نهایت یک فهرست هفتاد نفره داشتیم که بالاترین رأی در آن سه رأی بود! دربارهٔ نتایج داوری کسی ادعا نمی‌کند آثار برگزیده بهترین بوده‌اند، چون به‌رحال نقش سلیقه را در داوری نمی‌توان نادیده گرفت. اما من به عنوان دبیر جشنواره تضمین می‌کنم که همهٔ آثار خوانده شده و خدشه‌ای به آرای داوران وارد نشده است.

● **طبق صحبت شما، همهٔ آثار در چهار گروه بررسی شدند. اما در نتایج داوری‌ها همهٔ قالب‌ها حضور ندارند. مثلاً خبر، ترجمه، علمی، گرافیک، عکس، نقد و معرفی و... دلیل آن چیست؟**

— این را باید از داوران پرسید. همهٔ این آثار به دست داوران رسیده‌اند و ما برای داوران محدودیت موضوع و انتخاب تعیین نکرده‌ایم. مثلاً در بخش شعر و داستان گفته‌ایم همهٔ آثار ادبی قابلیت برگزیده شدن را دارند. اما تشخیص آن‌ها بوده که پنج داستان تألیفی انتخاب کنند و داستان ترجمه‌ای برگزیده نشود.

● **یعنی داستان تألیف و ترجمه با هم داوری شده‌اند؟**

— نه، با هم دیده شده‌اند. گروه ادبیات می‌توانستند مثلاً ده اثر برگزیده داشته باشند و این ده سهمیه را به شکل پنج داستان و پنج شعر تألیفی انتخاب کرده‌اند و مثلاً اثری از نیایش انتخاب نشده است.

● **فکر نمی‌کنید بهتر می‌بود که هر کدام از این رشته‌ها سهمیهٔ مشخص و مستقلی داشته باشند؟**

— نه، اگر این‌طور بود مثل پارسال گروه‌های داوری را از هم تفکیک می‌کردیم و دوباره همان مشکل تعدد رشته‌ها و مسائل مربوط به آن پیش می‌آمد. اما با ترتیب امسال قالبی مثل تیتیر، میزگرد یا مدیریت هنری که قبلاً اسمشان جزو رشته‌ها نبود و جایزه نمی‌گرفتند، برگزیده داشتند. من فکر می‌کنم بر اساس آیین‌نامه‌ای که تعریف کردیم، عمل کردیم و ایرادی نمی‌توانیم به نحوهٔ داوری‌ها وارد کنیم.

● **و از آن طرف در اعلام نتایج در بخشی که «یادداشت تخیلی» نامیده شده بود، اثری برگزیده شد.**

— باز هم تکرار می‌کنم تقسیم‌بندی‌ای وجود نداشت. تشخیص داوران بوده که مطلبی تحت عنوان «یادداشت تخیلی» دیده بشود و ما از قبل بخشی تعریف نکردیم. در واقع همهٔ این‌ها براساس مطالب موجود بررسی شد و مثلاً داوران دیده‌اند که مطلبی تحت عنوان یادداشت تخیلی بوده و به نظر داوران ارزش برگزیده شدن داشته.

● **ولی مثلاً برای خود من قالب «یادداشت تخیلی» کمی مبهم است و باید دربارهٔ ماهیت و شکل آن توضیحاتی داده شود.**

— حق با شماست، ولی این را دیگر باید از داوران پرسید.

● **یکی از بحث‌های رایج دربارهٔ مطبوعات کودک و نوجوان بحث جنگ‌های ادبی و عدم استفاده از قالب‌های مطبوعاتی است. در دو سال اخیر مطبوعات این حوزه چه قدر در نگه داشتن دو سوی قالب‌های مطبوعاتی و ادبی موفق بودند؟**

— فاصله زیاد داریم، اما تلاش‌های خوبی دارد می‌شود. خود بچه‌ها در داوری‌شان دو نشریهٔ دوست کودکان و دو چرخه را انتخاب کردند و این نشان می‌دهد نشریاتی که فعالیتشان در حوزهٔ ژورنالیسم را باور کردند، بیشتر مورد توجه مخاطبان قرار می‌گیرند.

● **چه بازخوردهایی از جشنوارهٔ امسال گرفتید؟**

— می‌توانم بگویم که تا امروز نظر منفی جدی‌ای به من منتقل نشده. البته قطعاً جشنواره خیلی بهتر از این می‌توانست باشد، اما انتقاد اساسی و بنیادی‌ای به گوش من نرسیده و به‌طور نسبی همه راضی بودند.

● **منظورتان از این که «جشنواره خیلی بهتر از این می‌توانست باشد» چیست؟**

— شاید بیشتر آن برگردد به داشتن وقت کافی. جشنواره‌ای در این وسعت، برخلاف آن‌چه در ایران مرسوم است، نیازمند یک دبیر و دبیرخانهٔ دائمی است. برای این کار باید فردی برای مدتی مشخص مثل سه یا پنج سال منصوب شود و با نشریات ارتباط داشته باشد و بعد از پایان هر دوره، نتایج جشنواره منتشر و تحلیل شود و در مجموع همه چیز با برنامه‌ریزی جدی تری برگزار شود.